

INICIJATIVA

Časopis osoba sa invaliditetom - 2015. godina - broj 119

VIJADATIK

BESPLATAN
PRIMJERAK

Kym-Psy

SADRŽAJ

PORUKA GENERALNOG SEKRETARA
POVODOM MEĐUNARODNOG DANA
BORBE PROTIV SIROMAŠTVA
3

3. DECEMBAR - PITANJA INKLUIZIJE:
PRISTUP I OSNAŽIVANJE
ZA LJUDE SVIH SPOSOBNOSTI
4 - 5

SVE NAŠE ŽELJE
6 - 8

LJUDSKA PRAVA I NEZAVISNI ŽIVOT
U BOSNI I HERCEGOVINI
9

ŽALOSNO JE DA JOŠ MOŽEMO VIDJETI
NA DJELU „ZAKON JAČEG“
10 - 12

MREŽA ŽENA SA INVALIDITETOM
13

NE PITAJ ŠTA TVOJA ZEMLJA MOŽE DA
URADI ZA TEBE, PITAJ ŠTA TI MOŽEŠ
DA URADIŠ ZA SEBE
14 - 15

HVALA PRIJATELJIMA
16

ISTA SAM KAO I SVI DRUGI TE ZA
SVOJU BOLEST NISAM JA KRIVA
17

LAŽI JEDNE MAJKE
18 - 19

NOVOSTI IZ MEDICINE
20

“BEZ AKCIJE NEMA REAKCIJE”
21

MANJAK ZNANJA I VIŠAK SAMOPOUZDANJA
22 - 23

IZ KULTURE
24

ŠARENA STRANA
25

SPOLNE PREDRASUDE
SU UTEMELJENE NA STVARNOSTI
26

SPORT
27

NEKE INFORMACIJE KORIŠTENE SU IZ DNEVNIIH NOVINA I INTERNET STRANICA.

Informativni centar za osobe sa invaliditetom "Lotos" Tuzla

Redakcija:

Fikreta Hasanović
Suvad Zahirović
Sanja Zahirović
Jasminko Bijelić
Adisa Kišić
Aladin Kavgić

Glavni i odgovorni urednik:

Fikreta Hasanović

Adresa redakcije:

M. i Ž. Crnogorčevića 3
75 000 Tuzla
Tel./Fax: + 387 35 251-476, 251-245

E-mail:

ic.loots@bih.net.ba
info@ic-loots.org.ba

Web:

www.ic-loots.org.ba

Izdavač:

Informativni centar za osobe sa
invaliditetom "Lotos" Tuzla

Tiraž:

1000 primjeraka

INICIJATIVA (lat.)

Podsticaj za neku aktivnost posebno u pravu, zakonodavna inicijativa, pravo na podnošenje prijedloga zakona i drugih akata s pravnim dejstvom.

Uopšte, “čovjek od inicijative” je onaj koji samostalno preduzima potrebnu aktivnost u svom ili širem djelokrugu privatnog ili javnog života, ne čekajući za sve naredbe ili spoljašnji podsticaj.

Broj: 08-651-437-4/97
Sarajevo 16.12.1997. god.
Redni broj: 746

Upis u evidenciju javnih glasila izvršen u skladu
sa Zakonom o javnom informisanju.

PORUKA GENERALNOG SEKRETARA POVODOM MEĐUNARODNOG DANA BORBE PROTIV SIROMAŠTVA

Ovogodišnji Međunarodni dan borbe protiv siromaštva se obilježava dok svijet hrabro započinje novi put prema budućnosti punoj dostojanstva za sve, a vođen je Agendom 2030 za održivi razvoj. Ovogodišnja tema - "Izgradnja održive budućnosti: Svi zajedno u iskorjenjivanju siromaštva i diskriminacije" - naglašava potrebu da se više pažnje usmjeri prema isključenim i marginalizovanim članovima ljudske porodice. Podstaknuti svjetskom mobilizacijom, koja je bila iza Milenijumskih razvojnih ciljeva, svijet je napravio izvanredan napredak u smanjenju krajnjeg siromaštva. U posljednjih 25 godina, više od milijardu ljudi je prešlo iznad praga siromaštva. Ipak, ovi dobitci nisu dosegli sve. Više od 800 miliona ljudi i dalje živi u krajnjem siromaštvu, a još mnogi drugi su u opasnosti.

Klimatske promjene, nasilni sukobi i druge nesreće prijete da ponište mnoge naše dobitke.

Usvajanjem Agende 2030, svjetski lideri su se vremenski obavezali da iskorijene siromaštvo svugdje i u svim njegovim oblicima. Kako bismo uspjeli da ispunimo ovaj poziv potrebno je da se pozabavimo diskriminacijom u svim njenim oblicima. Ne napustiti nikog podrazumijeva iskorijeniti diskriminaciju i zlostavljanje usmjereno ka polovini čovječanstva, a to su žene i djevojčice. To znači borbu protiv otvorene diskriminacije prema manjinama, migrantima i drugim, kao i svako drugo podmuklo zanemarivanje ugrože-

nih, a posebno djece. A to znači obezbjeđivanje pristupa vladavini prava i zaštita ljudskih prava svih osoba. Agenda 2030 je nastala iz procesa koji je uključio najviše ljudi u istoriji Ujedinjenih nacija. Države članice, milioni mlađih ljudi i hiljade nevladinih organizacija, poslovnih ljudi i mnogi drugi su bili dio diskusija. Moramo da zadržimo taj duh dok sad razmišljamo kako da sprovedemo u djelo 17 ciljeva održivog razvoja. Naša generacija može biti prva koja će svjedočiti o svijetu bez krajnjeg siromaštva, gdje svi ljudi, a ne samo moćni i privilegovani, mogu da jednako učestvuju i doprinose, bez diskriminacije i oskudice.

Generalni sekretar UN-a, Ban Ki-Moon

3. DECEMBAR - PITANJA INKLUIZIJE: PRISTUP I OSNAŽIVANJE ZA LJUDE SVIH SPOSOBNOSTI

Oko milijardu ljudi na svijetu koja je procijenjena da živi s invaliditetom suočavaju se sa brojnim preprekama pri uključivanju u mnoge ključne aspekte društva. Kao rezultat toga, osobe s invaliditetom ne uživaju pristup društvu na ravnopravnoj osnovi s drugima, a što uključuje područja prijevoza, zapošljavanja i obrazovanja, kao i društvenog i političkog učešća. Pravo na sudjelovanje u javnom životu je bitno za stvaranje stabilne demokracije, aktivnog građanstva i smanjenje nejednakosti u društvu.

Osobe s invaliditetom moraju biti u mogućnosti ispuniti svoju ulogu u društvu i sudjelovati na ravnopravnoj osnovi s drugima. Važno je fokusirati se na sposobnosti a ne na invaliditet pojedinca. Često je društvena slika osoba s invaliditetom pod utjecajem stavova koji se baziraju na stigmi i diskriminaciji, kao i na arhaičnim idejama o invaliditetu i osobama s invaliditetom koje su često najveća prepreka njihovom punom i ravnopravnom sudjelovanju u društvu i razvoju na ravnopravnoj osnovi s drugima. Važno je napomenuti da je invaliditet dio ljudskog stanja, te da svi mi ili već jesmo ili ćemo postati onesposobljeni do određenog stepena, tokom našeg života. Promovišući osnaživanje, kreiraju se stvarne prilike za ljude.

Time se povećavaju njihovi vlastiti kapaciteti i podržava ih se u postavljanju vlastitih prioriteta. Osnaživanje podrazumijeva ulaganje u ljude - u poslovima, zdravlju, prehrani, obrazovanju i socijalnoj zaštiti. Kada su ljudi osnaženi, oni su bolje pripremljeni kako bi iskoristili prilike, oni postaju faktori promjene i mogu lakše i spremnije prihvati svoje građanske dužnosti.

PODTEME ZA MEĐUNARODNI DAN OSOBA SA INVALIDITETOM 2015:

- Stvaranje gradova inkluzivnim i dostupnim svima,
- Poboljšavanje podataka i statistike o invaliditetu,

- Uključivanje osoba sa nevidljivim invaliditetom u društvo i razvoj.

Stvaranje gradova inkluzivnim i dostupnim svima

Procjenjuje se da će do 2050., 66% svjetske populacije živjeti u gradovima. Treća globalna konferencija o stanovanju i održivom razvoju Ujedinjenih Nacija - Habitat III - održat će se 2016. kako bi se ocijenio napredak, iskustvo i naučene lekcije u prošlosti i dizajnirala "Nova Urbana Agenda". Ova Agenda usmjerenih politika i strategija trebala bi iskoristiti snagu i moć koja je u pozadini urbanizacije. Habitat III će obezbijediti važnu platformu za kreatore politika i praktičare svjetskog urbanog razvoja, kao i za one koji rade u oblasti invaliditeta kako bi mogli razmotriti trenutnu praksu i identifikovati mogućnosti za promjene.

Ono što je važno, Nova Urbana Agenda mora osigurati da budući gradovi, mjesta, osnovne urbane infrastrukture i usluge budu više ekološki dostupni, razumljivi i uključuju potrebe svih ljudi, što podrazumijeva i osobe s invaliditetom. Međunarodni dan osoba s invaliditetom će se iskoristiti da se prodiskutuje i da se predstave neke najbolje prakse inkluzivne urbanizacije.

Poboljšavanje podataka i statistike o invaliditetu

Nedostatak podataka i informacija o invalidnosti i o stanju osoba s invaliditetom na nacionalnoj razini pridonosi nevidljivosti osoba s invaliditetom u službenim statistikama. Ovo predstavlja najveću prepreku u ostvarivanju planova razvoja i provedbe koji uključuju osobe s invaliditetom. Konkretno, kako bi bili međunarodno usporedivi, podaci trebaju biti prikupljeni u skladu s međunarodnim standardima. Prikupljeni podaci mogu se koristiti za provedbu i praćenje međunarodno dogovorenih razvojnih ciljeva za osobe s invaliditetom, kao što su Agenda održivog

razvoja do 2030 za održivi razvoj. Međunarodni dan će se iskoristiti kako bi se naglasile mјere za jačanje nacionalnih kapaciteta za poboljšanje i redovno prikupljanje podataka o invalidnosti, a na temelju postojećih dobrih praksi. Međunarodni dan će se takođe koristiti kako bi se naglasili izazovi i zacrtale strategije uključivanja osoba sa invaliditetom i njihovih organizacija u zbirke podataka i statistike o invalidnosti i njihovo širenje.

Uključivanje osoba sa nevidljivim invaliditetom u društvo i razvoj

Osobe s mentalnim i psihosocijalnim teškoćama predstavljaju značajan dio svjetske populacije.

teškoćama često se suočavaju sa stigmom i diskriminacijom (Svjetska zdravstvena organizacija), a također dožive i iskustvo visoke razine fizičkog i seksualnog zlostavljanja koji se javljaju u različitim okruženjima, uključujući zatvore, bolnice i domove. Osobe sa drugim nevidljivim invaliditetima, kao što su osobe sa slušnim poteškoćama, također su u opasnosti od isključenosti iz svakodnevnih aktivnosti, obrazovanja ili društvenih aktivnosti.

Međunarodni dan se može koristiti kako bi se skrenula pažnja na situaciju osoba s nevidljivim invaliditetom, poput invaliditeta koji uključuju poteškoće s mentalnim zdravljem i psihosocijalne poteškoće, intelektualne

***PRISTUP I
OSNAŽIVANJE
ZA LJUDE SVIH
SPOSOBNOSTI***

Milioni ljudi diljem svijeta imaju probleme sa mentalnim zdravljem, a procjenjuje se da će jedna od četiri osobe u svijetu iskusiti problem sa mentalnim zdravljem tokom života. Gotovo milion ljudi umire zbog samoubistva svake godine, a to je treći vodeći uzrok smrti među mladima. Osobe s mentalnim i psihosocijalnim

poteškoće, kao i slušna oštećenja. Međunarodni dan se također može koristiti za identifikaciju dobre prakse integrativnog i inkluzivnog obrazovanja, za organizovanje društvenih aktivnosti i inicijativa podizanja svijesti, kao i isticanje dobre prakse i pravljenja preporuka.

SVE NAŠE ŽELJE

Tanja Petrović, estradna umjetnica: „Dragi moji prijatelji, sretna Vam posebno 2016. godina, da Vam se ostvare sve Vaše i naše želje. Puno Vas voli Vaša Tanja, uvijek raspljavana i vesela i želi

da vam 2016. bude puna pjesme i veselja! Živjeli!

Milena Obradović iz Banja Luke šalje simpatičnu poruku ženama sa invaliditetom: Svim ženama sa invaliditetom želim da žive, vrište, razbijaju i plešu.... žena je rođena da gubi i grieši. Prodivljaj dane, prokockaj novac, ako ga imаш u Novoj godini, ako to do sada nisi radila. Nije bitno koliko, jer jednom se ni to neće moći... Izadi iz ljuštare. Srećna nova godina drage moje.

Lejla Somun iz Sarajeva: Svim čitateljkama i čitateljima Inicijative želim sretnu Novu godinu! Kao prvo, da nas sve služi zdravlje, da u svakom danu nalazimo sreću u onome što radimo i za šta

se borimo. Želim da se budite sretni i puni energije a da odlazite na počinak umorni ali zadovoljni svojim danima. Želim da jednake mogućnosti osoba sa invaliditetom postanu dio uobičajene prakse svih institucija, škola, ulica i gradova, da ne moramo stalno ukazivati na to da smo pokret osoba sa invaliditetom e da bi mogli uživati u ljudskim pravima. Isto tako želim da individualni i jedinstveni identitet koji ima svaka osoba sa invaliditetom ima mogućnost da se kreativno izražava i prepoznae kao

vrijednost cijelog društva. Želim vam da se dobro provedete u novogodišnjoj noći, i da uz pomoć ove inspirativne Inicijative, dobijete ideje za nove projekte i aktivnosti koji će se naći na spisku vaših novogodišnjih odluka!

Adisa Kišić uposlenica Informativnog centra za osobe sa invaliditetom

“Lotos” Tuzla: Sve oluje u životu otjerajte lako, uživajte u svakom poklonjenom, dragocjenom danu, radujte se, ljubite, sanjajte, probudite dijete u sebi i zabavljajte se sa dragim ljudima. Život je prekratak da bi dane trošili uzalud, ne razmišljajte o stvarima koje ne možete promijeniti a pronađite snagu da ostvarite ono što možete i vjerujte u sebe. Kažu da je život umjetnost da se u svemu nađe ljepota i radost, pa budite veliki umjetnici, naučite u malim stvarima pronaći zadovoljstvo i napravite od svog života oazu sreće. Želim vam mnogo zdravlja, uspjeha, radosti, ljubavi i osmijeha u Novoj godini.

Selma Baluković, predsjednica Udruženja Distrofičara Tuzlanskog kantona kaže:

Zdravlje, svaku sreću i uspjeh u svemu što smo započeli s nadom da ćemo okončati, biti jedinstveni i složni. Srećna i uspješna 2016. godina uz mnogo zdravlja i poslovnog uspjeha.

Vesna Vićentić, Mali Zvornik: Sve nevolje, patnje, borbu i slabosti ostavite za sobom. Počnite od ovog sekunda da očekujete bolje, život je kratak, ne bojte se nikoga,

budite hrabri i volite, jer vredimo baš onoliko koliko znamo da volimo. Od sveg srca ti želim sve najbolje u Novoj 2016. godini!

Jadranka Ružićić iz Banja Luke: Bez obzira na sve poteškoće i probleme sa kojima se susrećemo i živimo, želim vam mnogo zdravlja, uspjeha na svim poljima, snage i volje

za borbu protiv nepravde i diskriminacije... Svi mi znamo koliko se dajemo i ulažemo napore u savladavanju raznoraznih prepreka, ali takođe vidimo i napredak koji postižemo udružujući zajednički trud i rad. Stoga, nemojmo stati i borimo se i dalje za naše mjesto u društvu! Srećna vam Nova, 2016. godina!!!

Dragica Bekanović iz Doboja: Drage prijateljice, dragi prijatelji, Vama i Vašoj porodici neka Nova godina donese mnogo zdravlja, ljubavi i sreće, neka je srećna i beriçetna.

Marijeta Mojašević iz Podgorice: Budite uporni u borbi za ostvarivanje vaših prava i u godini koja dolazi. Niko neće biti uporan za vas. Vjerujte u sebe i svoje vještine i neka to bude vaša novogodišnja čestitka sebi i svijetu. I zapamtite: sreća prati hrabre.

Radojka Grgić iz Livna: S neba pada jedna pahulja mala. Istina, mala je, ali je puna želja... Puno zdravlja, ljubavi, veselja mira, novaca, puno lijepih snova. Ovaj sat koji kuca, označava one sekunde

koje se bliže. Neka sve bude kao iz snova Sretna nova 2016. godina...

Kristina Živankić Iz Zrenjanina:

Ja nisam ptica i ne znam da letim, a sve što mogu je... da te se setim! Nisam ni dobra vila i nemam njene moći... da ti ispunim želje u Novogodišnjoj noći. Nisam ni Deda Mraz koji poklone deli... ali sam neko... ko ti sve najlepše želi i Srećna Nova godina!

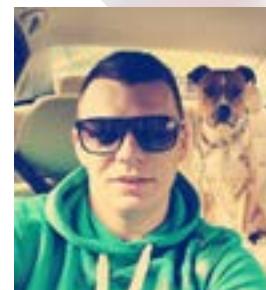
Fatma Bulić iz Tuzle: Sve nevolje, patnje, borbe i slabost ostavi za sobom. Počni od ovog sekunda da očekuješ bolje. Život je kratak, ne boj se nikoga. Budi hrabar i voli, jer vrijedimo samo onoliko koliko znamo da volimo. Od sveg srca vam želim sretnu Novu Godinu.

Zumreta Galijašević iz Tešnja:

Vaše zadovoljstvo i uspjeh leže u Vama. Odlučite biti sretni i radosni i moći ćete savladati sve poteškoće. Budućnost pripada onima koji u nju vjeruju. Šta će nam ona donijeti, zavisi od toga šta ćemo mi donijeti njoj. Recite 'L' za ljubav, 'O' za Odgovornost, 'T' za Temeljitet, 'O' za Osmijeh i 'S' za Sreću! Sretna i uspješna nova godina!

S ljubavlju od Zumrete

Nedžad Pirić iz Banovića:

Sve što je dobro, što se srećom zove - neka te prati od godine nove. A sve što je loše i nemiriti stvara - neka odnese godina stara.

Dejana Vujnović: Neka Vam svaki trenutak u 2016. godini bude ispunjen osmijehom i zadovoljstvom! Sretna Nova godina.

Katica Sarihodžić iz Tuzle: Dragi moji, mislite, govorite i djelujte pozitivno, časno i s ljubavlju a Božji blagoslovi neće izostati. Tako ćete postati neustrašivi i zaštićeni i tako jedino pomoći i sebi i drugima. To je jedini način da budete sretni, zdravi i veseli i neka vam je sretna i Nova 2016. i sve naredne godine, od srca vam želi vaša Kaća.

Dalibor Dedić: U sreći i nadi, u ljepoti i zdravlju, u snazi i vjeri, u volji i želji... tražimo da u Novoj godini nađemo mnogo više mira i prava na sve kao i svi, da u životu imamo sreće i ljubavi oko srca. I sjetimo se i

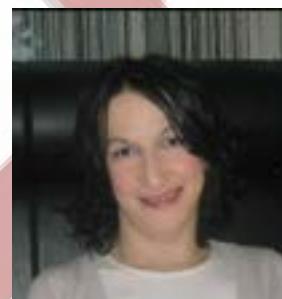
onih kojima je sve odnela nesreća i kojima treba naša pomoć, ne uvijek materijalna. Nekad u samo jednom poljupcu, vjerujte ima mnogo više značaja nego hiljadu tamo nekih para. Želim da u Novoj

godini budemo dobri ljudi, pa onda tek dobri: doktori, zidari, vozači, pravnici i bankari. Neka vam bude sretna i vesela svaka sekunda u Novoj godini s puno poljubaca uživo i druženja na kafi ili čaju. A fejsbuk da nam bude samo polazna osnova za dogovor ili upoznavanje za tu kafu ili poljubac.

Andrijana Plavšić iz Dervente: Od morskih dubina do nebeskih visina, sreća nek te prati naša Zvezdo divna. Srećna Nova Godina.

Svetlana Došić - uposlenica centra "Koraci nade": Dragi čitaoci časopisa Inicijativa, želim Vam prvenstveno da se u Novoj godini što manje susrećete sa predrasudama, da se hrabro borite sa svim preprekama, da zavolite svoje mane i nedostatke, da više volite sebe, da malo više pomaze drugim ljudima. Želim da Vas u Novoj godini zaobiđu bol i patnja a da Vam se vrate ljubav, vjera, nada. Preuzmite inicijativu u svoje ruke i usudite se da riskirate, ko zna možda baš ovo bude Vaša godina! Srećna Nova godina!

Dušica Lipovac iz Banja Luke: Uvijek budite iskreni i pravi prijatelji jedni prema drugima. Dobri ljudi koji osjećaju, razumiju, vole... Želim da vam svaki dan Nove godine

donese samo dobro što će vam ispuniti dušu i srce. Neka vam Nova godina bude ispunjena zdravljem, srećom, ljubavlju, lijepim trenucima.... Od srca vam želim srećnu i uspješnu Novu 2016. godinu.

Jasmin Džemidić - sit down komičar: Dragi moji čitatelji i čitateljke. Ovim putem želim da vam poželim najsretniju Novu godinu. Budite sretni zbog onoga što jeste. Zanemarite sve što vas čini negativnim, okružite se pozitivnim ljudima i svaka će vam nova godina biti po mjeri.

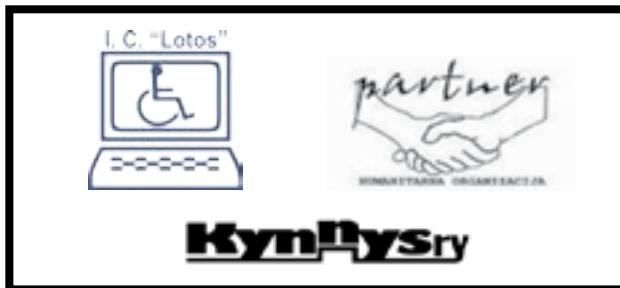
Sretnu i uspješnu
Novu godinu
želi Vam
I.C. "Lotos"

LJUDSKA PRAVA I NEZAVISNI ŽIVOT U BOSNI I HERCEGOVINI

Da podsjetimo...

U okviru zajedničkog projekta „Ljudska prava i samostalni život osoba sa invaliditetom u Bosni i Hercegovini“ kojeg zajedno provode Centar za nezavisni život osoba sa invaliditetom „Threshold“, Helsinki iz Finske, Informativni centar za osobe sa invaliditetom „Lotos“ Tuzla i HO „Partner“ Banja Luka, početkom septembra 2015. godine u hotelu „Kardial“ u Tesliću je održan III Forum žena sa invaliditetom na temu: „Osnivanje neformalne mreže žena sa invaliditetom u Bosni i Hercegovini“.

Na Forumu je dat osvrt na prethodna dva foruma žena sa invaliditetom od kojih je prvi bio 2013. godine u Sarajevu a drugi prošle godine na Vlašiću kada su doneseni zaključci, između ostalog, da javnost vrlo malo zna o osobama sa invaliditetom i da im onemogućava pristup i uključenost u društvo a posebno ženama sa invaliditetom, da su u društvu prisutne razlike u poimanju žena od muškaraca sa invaliditetom, zatim o statusu žena sa invaliditetom u odnosu na druge organizacije žena gdje je zaključeno na osnovu niza primjera da one ne prihvataju žene sa invaliditetom kao ravnopravne članice i ne uključuju ih u svoje socijalne aktivnosti i sl. Analize, preporuke, zaključci kao i cijelokupan rad kroz Finski Projekat „Ljudska prava i samostalni život osoba sa invaliditetom u Bosni i Hercegovini“ nametnuo je nekoliko prioritetnih ciljeva za poboljšanje efektivnosti zajedničkog rada, a jedna od ideja je i realizovana pa je uspješno osnovana Mreža žena sa invaliditetom u Bosni i Hercegovini. S obzirom da se kroz Projekat pokazala potreba

rada na razvijanju znanja i vještina žena sa invaliditetom koje će ih ohrabriti da svoja znanja šire i međusobno prenose jedna na drugu, da rade na poboljšanju svog položaja, jačanju svog samopuzdanja i samim tim smanjenju svoje izolacije, u periodu od 16. do 18. 10. 2015. godine u hotelu „Terme“ na Ilidži u Sarajevu je održan trening za žene sa invaliditetom na temu: „Novi trendovi u pokretu žena za razvoj pokreta žena sa invaliditetom“. Učesnicama su, između ostalog, predstavljene organizacije žena iz svijeta i na koji način one pristupaju pitanjima žena sa invaliditetom kroz svoje aktivnosti. Učesnice su aktivno učestvovali i u diskusiji o Ženskom pokretu uopšte, njegovom cilju i svrsi kao što su: pravo glasa na izborima, na razvod, pravo na reproduktivno zdravlje, pitanje vlasništva, jednaki uslovi prilikom zapošljavanja kao i jednak zarada, pravo na obrazovanje, pravo na zaštitu od seksualnog uzinemiravanja i nasilja, jednak zastupljenost u javnom i političkom životu itd. Razgovaralo se i o pitanju opresije tj. moći muškaraca nad ženama i terminima spol i rod za koje se vežu stereotipi koje nam društvo nameće.

Učesnice su se takođe složile da Mrežu žena sa invaliditetom mogu zastupati i predstavljati samo žene sa invaliditetom, kao punopravne članice, a da svi ostali mogu biti pridruženi članovi. Dogovoren je da osim mr. Tanje Mandić Đokić, Stele Kapidžić i dipl. prof. Sanje Jokić, kao četvrta koordinatorica bude uključena i mr. Zumreta Galijašević. Aktivirana je i posebna internet FB stranica: <https://www.facebook.com/groups/467870433355192/?ref=ts> koja će pomoći svim drugima u boljem razumijevanju prava žena sa invaliditetom. U ovom broju časopisa vam predstavljamo Platformu Mreže žena sa invaliditetom BiH i donosimo ekskluzivne intervjuve sa koordinatoricama iz oba entiteta. Uživajte u čitanju.

F. H.

ŽALOSNO JE DA JOŠ MOŽEMO VIDJETI NA DJELU „ZAKON JAČEG“

INICIJATIVA: Može te li nam se kratko predstaviti?

Vječno pitanje „Ko sam ja?“

Zovem se Tanja Mandić Đokić. Po zanimanju sam magistrica sociologije, po pozivu sam aktivistica za prava osoba sa invaliditetom, posebno žena sa invaliditetom. Rođena sam i živim u Banjaluci, ali se osjećam kao građanka svijeta. Gdje god da sam ili gdje god me život bude odveo, radit ću isto – zalažati se za poštovanje različitosti, razumijevanje, mir i jednake mogućnosti za sve.

INICIJATIVA: Kada se spomenu osobe sa invaliditetom, kakvu asocijaciju imate?

Iskreno, prva asocijacija su mi mnogi moji prijatelji, saradnici, ja sama. Na „drugu loptu“ razmišljam o društvenoj grupi koja napreduje u stvaranju društva koje cjeni različitost i stvara uslove u kojima svi mogu funkcionisati.

INICIJATIVA: Jesu li po Vama žene sa invaliditetom asekualna bića?

Naravno da ne! Ne znam uopšte od kud takvo iskrivljeno poimanje žene.

Seksualnost je obilježje ljudskih bića i ispoljava se na milion predivnih načina, odolijeva svim stereotipima. Na žalost, okolina je, iz nerazumijevanja, tako uticala da je ubijedila žene sa invaliditetom da potisnu svoju seksualnost.

INICIJATIVA: Iz Vašeg invaliditeta, na kojim poljima diskriminacija prema ženama sa invaliditetom posebno dolazi do izražaja?

Diskriminacija prema ženama uopšte i osobama sa invaliditetom uopšte je prilično ukorijenjena, a kada se to dvoje spoji dobijamo zasta široko rasprostranjenu diskriminaciju. Ja

bih ipak izdvojila porodični život i zapošljavanje. Mislim da se na tim poljima najviše vidi koliko je veliki izazov biti žena sa invaliditetom.

INICIJATIVA: Mislite li da su spolni stereotipi ka ženi općenito, razlozi za višestruku diskriminaciju?

Da. Ali invaliditet je ipak prvi osnov diskriminacije ako gledamo društvo uopšte. Međutim, isti model je preslikan i na pokret osoba sa invaliditetom. Tamo gdje svi imaju invaliditet i nema diskriminacije po tom osnovu na površinu izbjiga rodna diskriminacija.

INICIJATIVA: Ravnopravnost žene sa invaliditetom sa ženom bez invaliditeta? Gdje smo mi tu? Jesmo li solidarne?

Moram priznati da sam pozitivno iznenađena po ovom pitanju i vrlo ponosna na žene iz BiH. Žene sa invaliditetom su u jednom trenutku identifikovale da su isključene iz pokreta žena u BiH uopšte. I zaista, nije bilo razumijevanja ili solidarnosti.

Optimista sam, mislim da kao pojedinci i kao društvo sazrijevamo i vjerujem da ćemo polako napuštati taj model „sit gladnog ne razumije“.

Ali se ispostavilo da je do takve situacije došlo zbog nedovoljno informacija o ženama sa invaliditetom. Kada smo pokrenule akciju i obratile se ženama bez invaliditeta, konkretno Fondaciji Cure, Ženskoj mreži BiH i drugima, naišle smo na veliko razumijevanje. Sada osjećam da postoji solidarnost. I mi, žene sa invaliditetom, se osjećamo sigurnije i snažnije zbog toga. Situacija na tom polju se drastično promijenila kada smo uspostavile kontakt i rekле šta nas „žulja“ i kako želimo da budemo dio pokreta žena. Veoma sam srećna zbog toga.

Naravno da će tu biti još izazova, ali to je normalno. Važno je da smo krenule u dobrom pravcu.

INICIJATIVA: Ženska solidarnost žena sa lakšim invaliditetom, prema ženi sa težim invaliditetom? Čini mi se da svi u ovom našem društvu rade po sistemu: Velika riba guta malu ribu. Jako je malo žena sa lakšim invaliditetom koje

To nije slučaj samo sa ženama, u pokretu osoba sa invaliditetom često su potisnuti oni čiji invaliditet traži dodatne napore za učešće tih osoba u pokretu. Takve me stvari uvijek razočaraju. Međutim, mislim da se i među osobama sa invaliditetom dosta radi na podizanju svijesti. Optimista sam, mislim da kao pojedinci i kao društvo sazrijevamo i vjerujem da ćemo polako napuštati taj model „sit gladnog ne razumije“.

interesuje cjelokupni problem žena sa invaliditetom. Kako raditi na promjenama kod žena sa lakšim invaliditetom na prihvatanju odgovornosti i realnog stanja zvanog: socijalna isključenost žene sa invaliditetom?

Žalosno je da još možemo vidjeti na djelu „zakon jačeg“ a jačina se mjeri vrlo primitivno.

INICIJATIVA: Koliko su ustvari, žene sa invaliditetom zbog psihofizičkog i ekonomskog nasilja koje trpe u porodici i društvenom okruženju, osuđene na socijalnu izolaciju?

Mnogo. Najveće nasilje nad nama je to što su nas uvjerili da ne možemo i ne zaslužujemo bolje. Ekomska zavisnost je veliki problem.

Ne možemo previše uticati na to da li će neko sebi uzeti za pravo da govori u naše ime, ali možemo biti glasniji kada govorimo u svoje ime.

INICIJATIVA: Dosta se priča o nama bez nas, pa me interesuje u kojoj mjeri javnost, posredstvom medija, može dobiti prave informacije koliko smo to mi, žene sa invaliditetom, zapostavljene u društvu?

Sve više, ali još ne dovoljno. Ne mogu reći da nam mediji ne daju priliku da damo prave informacije.

Ne možemo previše uticati na to da li će neko sebi uzeti za pravo da govori u naše ime, ali možemo biti glasniji kada govorimo u svoje ime.

INICIJATIVA: Činjenica je da je položaj žena s invaliditetom veoma težak i nepovoljan. Mislite li da se može dosta toga učiniti kroz Mrežu žena sa invaliditetom BiH?

Svim srcem vjerujem u Mrežu žena sa invaliditetom u BiH i promjene koje će ova grupa sjajnih žena napraviti. Već smo pokrenule stvari, a takve promjene su kao lavina, neće se zaustaviti.

Pokret osoba sa invaliditetom u Bosni i Hercegovini mora biti jedinstven i snažan.

Sačuvaću ovaj intervju i za 10 godina ću biti ponosna na promjene koje je Mreža napravila. Ne zanosim se da neće biti zapinjanja, stagnacija, boljih i lošijih perioda, ali Mreža će sigurno promijeniti društvo BiH i položaj žena sa invaliditetom.

INICIJATIVA: Svjedoci smo stalnog kršenja prava i nasilja nad ženama. Kako vidite položaj žena s invaliditetom u RS? Da li je povoljniji ili lošiji nego u FBiH?

Mislim da tu nema nikakve razlike. Postoje razlike u odnosu na to u kakvima porodicama živimo, možemo vidjeti i razliku u tome da li žene žive u urbanoj ili ruralnoj sredini, ali koliko znam ne postoje, ni jedan entitet ne obezbjeđuje pravni ni bilo kakav drugi okvir koji bi ovu kategoriju stavio u povoljniji položaj.

INICIJATIVA: Brojne države Evropske unije u tijelima vlasti imaju osobe sa invaliditetom, no kod nas u Bosni i Hercegovini nemamo nikoga ko bi se zalagao za naša prava i sveukupni boljatik.

Šta bi trebalo napraviti da se sadašnje stanje izmjeni?

Postoji Vijeće osoba sa invaliditetom na nivou BiH ali ono nije (još) dovoljno kako da zaista utiče na donosioce odluka. BiH ali i svaki entitet zaista treba u strukturama vlasti tijela koja će se baviti osobama sa invaliditetom i koje će zaista, a ne fiktivno, uključivati osobe sa invaliditetom vodeći računa o uključivanju žena sa invaliditetom.

INICIJATIVA: Postoji li u Republici Srpskoj neko ko bi mogao obnašati tako odgovornu funkciju? Poznajete dosta populacije žena sa invaliditetom, možete li nekoga izdvojiti?

Postoji, na svu sreću. Mislim da imamo žene koje mogu to iznijeti.

INICIJATIVA: Ima li Poruka za bolje ostvarivanje ljudskog prava na život bez nasilja i diskriminacije?

Moramo biti jedinstveniji, zajedno se zalagati za sve i imati razumijevanja jedni za druge ostavljajući po strani sitnije interese. Pokret osoba sa invaliditetom u BiH mora biti jedinstven i snažan.

Pripremila: F. Hasanović

MREŽA ŽENA SA INVALIDITETOM

PLATFORMA MREŽE ŽENA SA INVALIDITETOM

Mreža žena sa invaliditetom Bosne i Hercegovine je neformalna grupa organizovana 2015. godine od strane žena sa invaliditetom sa ciljem da utiče na poboljšanje položaja žena sa invaliditetom u društvu Bosne i Hercegovine. Žene sa invaliditetom su na Forumima žena u toku 2012., 2013., 2014. godine i Konferenciji žena sa invaliditetom u martu 2015. zaključile da je njihov položaj u društvu vrlo nepovoljan u svim aspektima života, te da je konstantno prisutna višestruka diskriminacija žena sa invaliditetom.

Žene sa invaliditetom su trenutno neprepoznate kao društvena grupa kako u samom pokretu lica sa invaliditetom, tako i u pokretu koji se bori za prava žena BiH.

Mreža žena sa invaliditetom će se zalažati za:

- Uključivanje žena sa invaliditetom pojedinačno kao i uključivanje Mreže žena sa invaliditetom u globalni ženski pokret BiH.
- Uključivanje žena sa invaliditetom u međunarodni pokret žena sa invaliditetom.
- Primjenu Konvencije UN o pravima lica sa invaliditetom.
- Primjenu CEDAW – Konvencije za eliminaciju svih vrsta diskriminacije.
- Prepoznavanje pitanja žena sa invaliditetom u međunarodnim i domaćim dokumentima (strategije, konvencije, politike, zakoni) koja regulišu prava i položaj žena.
- Mir, toleranciju i nenasilje na svim poljima.
- Prihvatanje različitosti svih vrsta i sprečavanje diskriminacije po bilo kom osnovu.

Punopravne članice Mreže žena sa invaliditetom mogu postati pojedinke sa invaliditetom i organizacije žena sa invaliditetom koje potpišu pristupnicu kojom se slažu sa principima i ciljevima za koje se

zalaže Mreža žena sa invaliditetom. Mreža žena sa invaliditetom predstavljati i zastupati mogu samo žene sa invaliditetom, članice Mreže žena sa invaliditetom BiH.

Pridruženi članovi mogu biti pojedinke, pojedinci i organizacije koje potpišu pristupnicu kojom se slažu sa principima i ciljevima za koje se zalaže Mreža žena sa invaliditetom.

Mreža žena sa invaliditetom BiH

Mreža žena sa invaliditetom funkcioniše na principima fer zalaganja i uključivanja svih članica i članova u skladu sa njihovim mogućnostima, te insistira na dijeljenju informacija o aktivnostima Mreže žena sa invaliditetom odnosno svim aktivnostima koje se odnose na gore navedene ciljeve. Mreža žena sa invaliditetom predstavljaju koordinatorice Mreže i/ili ovlaštene osobe od strane članica Mreže.

Koordinatorice Mreže žena sa invaliditetom su:

Za Republiku Srpsku

Mr Tanja Mandić Đokić, sociolog

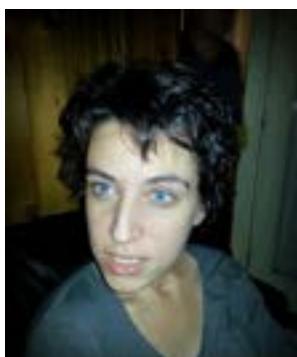
Sanja Jokić, profesorica filozofije i sociologije

Za Federaciju BiH

Stela Kapidžić, poslovna menadžerica

Mr Zumreta Galijašević, ekonomistica

NE PITAJ ŠTA TVOJA ZEMLJA MOŽE DA URADI ZA TEBE, PITAJ ŠTA TI MOŽEŠ DA URADIŠ ZA SEBE

*Stela Kapidžić,
33. godine,
Umjetnica,
Aktivistica za prava
žena sa invaliditetom,
Koordinatorica Mreže
žena s invaliditetom
za FBiH .*

(<https://www.facebook.com/mrezazenasainvaliditetombih>)

INICIJATIVA: *Kako ste ušli u svijet osoba
sa invaliditetom?*

Prije četiri godine operisala sam tumor na mozgu i od tada sam u stanju kvadripareze.

INICIJATIVA: *Kada se spomenu osobe sa
invaliditetom, kakvu asocijaciju imate?*

Hrabrost i snaga duha.

INICIJATIVA: *Jesu li po Vama žene sa
invaliditetom aseksualna bića?*

Žene sa invaliditetom mogu biti seksi, što sam pokazala izložbom fotografija na Festivalu ženske umjetnosti u Sarajevu.

Duša je seksi.

Hrabrost je seksi.

Koristeći fotografiju kao medij željela sam da budem izazov društvenim prepostavkama o invalidnosti i seksualnosti. Živimo u hiper-seksualiziranom svijetu gdje nas stalno bombardiraju s provokativnim slikama žena. Za većinu, seksualnost je temeljni dio svakodnevnog života, ali za osobe s invaliditetom ova tema je marginalizirana. Željela sam da inspirišem javnost da stvori nove percepcije, transformiše stereotipe i probije lične prepreke širenjem svijesti o ženama sa fizičkim invaliditetom, te pošaljem poruku o osnaživanju žena.

INICIJATIVA: *Iz vašeg invaliditeta, na kojim
poljima diskriminacija prema ženama sa*

invaliditetom posebno dolazi do izražaja?

U mom slučaju to su predrasude društva, kada vide osobu u kolicima. Ne shvataju da su meni kolica sredstvo pomoću kojih se krećem, kao nekome cipele koje mora obući da bi izašao napolje.

INICIJATIVA: *Ravnopravnost žene sa
invaliditetom sa ženom bez invaliditeta?*

Gdje smo mi tu? Jesmo li ravnopravne?

Uvjerenja sam da način našeg razmišljanja ima nesagledivo veći uticaj na naše živote nego naša fizička ograničenja. Tako da je sve u našem stavu i kako mi sebe vidimo.

INICIJATIVA: *Koliko su žene sa invaliditetom
zbog psihofizičkog i ekonomskog nasilja
koje trpe u porodici i društvenom okruženju
osuđene na socijalnu izolaciju?*

Trenutno u BiH nemamo Centar za samostalni život osoba sa invaliditetom, koji bi u znatnoj

mjeri smanjio nasilje koje se dešava u porodici, omogućio im da izađu iz izolacije i pomogao im da se osamostale.

INICIJATIVA: Činjenica je da je položaj žena s invaliditetom veoma težak i nepovoljan. Mislite Vi da se može dosta toga učiniti kroz Mrežu žena sa invaliditetom?

Mreža žena sa invaliditetom je oformljena baš zato kako bi se članice informisale o svojim

Biznis Akademija nudi svake godine stipendije za osobe sa invaliditetom. Ja sam pohađala smjer preduzetništvo. Mogućnosti je puno.

INICIJATIVA: Svjedoci smo stalnog kršenja prava i nasilja nad ženama. Kako Vi vidite položaj žena s invaliditetom u FBiH? Mreža žena sa invaliditetom je postala članica Ženske mreže BiH, te se zajedno zalažemo za ženska ljudska prava i podsticanjem

pravima, motivisale i osnažile. Mnoge ne znaju da kroz Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom mogu ostvariti svoje zaposlenje, kao i da mogu učestvovati na raznim radionicama koje organizuju organizacije civilnog društva a sve u cilju edukacije za bolje društvo i naravno socijalizacije. Danas postoje on-line studiji,

rodne ravnopravnosti, a koja promoviše antidiskriminaciju, slobodu odlučivanja, jednakost i nenasilje.

INICIJATIVA: Ima li Poruka i kome?

Ne pitaj šta tvoja zemlja može da uradi za tebe, pitaj šta ti možeš da uradiš za sebe?

Pripremila: F. Hasanović

Ograničenja su, kao i strahovi, najčešće samo iluzije. Nemojte se plašiti sporog napredovanja; plašite se jedino stajanja u mjestu. Problemi nisu znakovi koji govore stop, već znakovi koji nam daju smjernice. Najveća ljepota života jest mogućnost da ustanemo svaki put kada padnemo. Dragulj se ne može ispolirati bez trljanja, čovjek ne može postati savršen bez problema.... iii... Srećna vam i uspješna Nova, 2016. godina drage moji i dragi moji!

Voli vas Stela Kapidžić.

HVALA PRIJATELJIMA

Međunarodna organizacija Bread of Life (Hljeb Života) iz Prijedora je donirala Informativnom centru za osobe sa invaliditetom „Lotos“ Tuzla određenu količinu izuzetno vrijedne i korisne donacije koja će u ovim teškim vremenima olakšati život osoba sa invaliditetom.

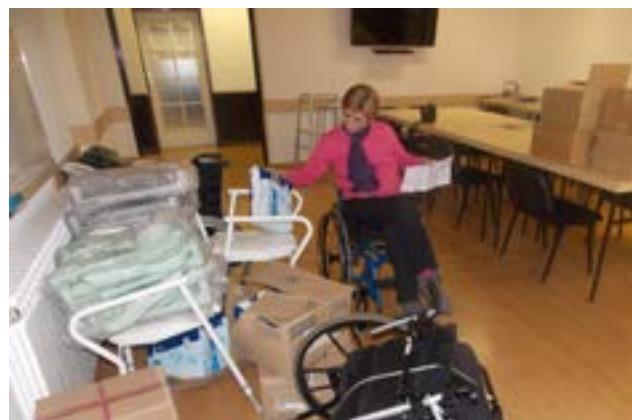
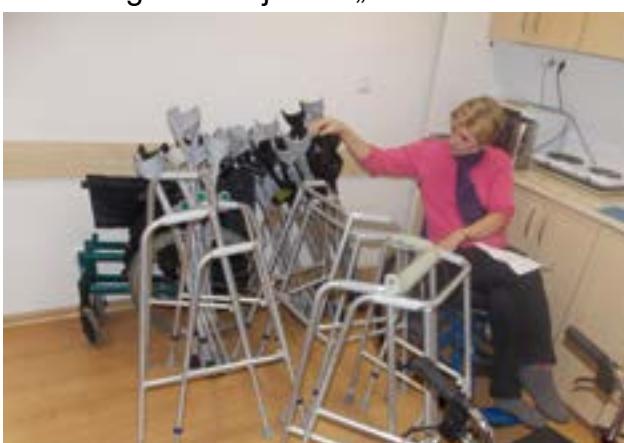
Imajući u vidu vrlo tešku situaciju po pitanju ortopedskih pomagala, gdje je participacija Zavoda zdravstvenog osiguranja Tuzlanskog kantona minimalna, te da osobe sa invaliditetom nisu u mogućnosti ostvarivati pravo na pomagalo, ovaj vid pomoći je od izuzetnog značaja za ovu populaciju. Donacija se sastojala od invalidskih kolica, toaletnih kolica, hodalica, stolica za tuširanje, štaka, pelena za inkontinentne i drugog, što je od životne važnosti za populaciju kojoj je potrebna.

Ova donacija je socijalnog i humanitarnog karaktera i realizovati će se kao sastavni dio svakodnevnih aktivnosti organizacije, kroz Servis za ortopedска pomagala koji postoji od samog osnivanja I.C. „Lotos“-a.

Donirana pomagala su namijenjena svim dobnim skupinama korisnika, a prednost imaju osobe koje pomagalo ne mogu dobiti preko Zavoda zdravstvenog osiguranja, te oni koji zbog ekonomске situacije nisu u stanju participirati u nabavci istog.

Ovaj, vrlo vrijedan i koristan vid pomoći, uveliko će olakšati mnoge aktivnosti koje realizuju organizacije osoba sa invaliditetom i njihovi članovi, a ponajviše aktivnosti uključivanja za ostvarivanja svog prava na adekvatno pomagalo putem Zavoda zdravstvenog osiguranja Tuzlanskog kantona, koji, nažalost, vrši uštede na najsiromašnijoj populaciji, s ciljem njihove totalne izolacije i nemogućnosti kretanja. Zahvalni smo organizaciji Bread of Life iz Prijedora što je prepoznala značaj i potrebu doniranja adekvatnih pomagala za populaciju koju je država ostavila da se snalaze sami, ili na teret organizacija osoba sa invaliditetom, što svakako nije, niti može biti njihova uloga.

Fikreta Hasanović

ISTA SAM KAO I SVI DRUGI TE ZA SVOJU BOLEST NISAM JA KRIVA

Imaš sve – izvrsne ocjene na fakultetu, predivnog dečka, mnoštvo prijatelja, hobije koji te ispunjavaju. U idućem trenutku sve se ruši i moraš se suočiti s teškom neurološkom bolešću, a tek ti je 19 godina – prisjeća se Iva Dorotić, diplomirana odgajateljica. Kada joj je 2008. godine dijagnosticirana distonija, genetska bolest koju karakteriziraju nekontrolirani trzaji, grčenje ili pomicanje mišića, znala je da će joj se život potpuno preokrenuti. Od treće godine studija radi u sklopu jedne sastavnice Sveučilišta, a profesori su joj uvijek izlazili u susret, čak i onda kada je trebala šest mjeseci ležati u krevetu.

SMIJE SAMO HODATI

– Čuvali su mi radno mjesto i na tome ću im biti zahvalna cijeli život. Posao koji radim je vrlo odgovoran, pripremam dokumentaciju i studije

za uvođenje novih kolegija i smjerova, a daje mi snage da svako jutro otvorim oči i suočim se s još jednim danom u kojem ću sigurno naići na začuđene poglede – kaže Iva.

Prije nekoliko dana je skupila hrabrosti pogledati video osobe koja ima napadaj distonije što ju je, kaže, potpuno izbacilo iz takta. Sada se još više divi prijateljima i roditeljima koji imaju snage izaći s njom u javnost jer njeni trzaji mogu biti opasni i po njih.

– Vidim kako me ljudi gledaju, nisam ja luda iako možda tako izgleda. Kada me napadaj uhvati u tramvaju, čujem kako šapuću da sam sigurno narkomanka. Ovim izlaskom u javnost želim da ljudi shvate kako sam ista kao i svi drugi te da za svoju bolest nisam ja kriva – objašnjava Iva. Prije nego što joj se život iz temelja promijenio, uživala je u trčanju, vožnji biciklom i jogi, a sada joj je liječnik zabranio da se bavi ičim drugim osim hodanjem. Zato uživa u jazz glazbi, koja joj je svojevrstan odmak od stvarnosti.

– Shvatila sam koliko je važno imati prijatelje koji će biti uz tebe bez obzira na sve. Znam koliko je njima iscrpljujuće izaći sa mnom jer puno puta budem hodajuća opasnost. Tako sam nedavno pala preko radijatora i imala modricu ispod oka tjednima – kaže Iva.

TRZAJI VRATOM

Svaki odlazak u shopping centar za nju je mučenje jer zna što je čeka – njeni trzaji vratom će uvijek privlačiti poglede i neizbjegna šaputanja. Prije napornijih dana popije povećanu dozu lijekova kako bi se bar malo više držala pod kontrolom. Polusatno snimanje za nju je bilo vrlo naporno, a odmah po završetku doživjela je

težak napadaj. Kada je roditeljima i prijateljima rekla da će se razgoliti pred blievima fotoaparata, reakcije su bile podijeljene.

– Prijatelji su odmah shvatili zašto to radim,

(M.Bos)

da zapravo pobjeđujem još jednog demona u sebi, dok su roditelji bili malo skeptični. Mama je stala uz mene, no tati se baš i nije svidjelo da se njegova mala curica skida. Naposljetku je i on shvatio zašto to moram napraviti – smije se Iva.

MALI DIO ŽIVOTA

Prijatelji je opisuju kao jaku, moćnu, ambicioznu mladu ženu. Dečka trenutno nema, jer, kako sama kaže, rijetki su oni koji se mogu nositi s njenim problemima. Prilaze joj, ali brzo i odustaju.

– Ispunjavaju me tri stvari – prijatelji, roditelji i posao. Sve dok to imam, sretna sam. Želim da ljudi shvate da je bolest samo mali dio mog života, te da je preda mnom još toliko stvari koje moram proživjeti da se nemam vremena osvrtati na njihove negativne komentare – zaključuje Iva te napominje kako svaki bolestan čovjek ima samo jednu želju – biti zdrav.

LAŽI JEDNE MAJKE

Moja mati nije uvijek govorila istinu.... slagala mi je osam puta u bitnim životnim trenucima! Priča počinje sa mojim rođenjem. Rođen sam kao sin jedinac u veoma siromašnoj porodici... siromašnoj do te mjere da nismo imali dovoljno hrane, a nekamoli nešto više. U rijetkim prilikama zadesilo bi se da imamo malo riže u kući... Majka bi pripremila skromni obrok i uvijek bi istresala svoj dio na moj tanjur govoreći: "Jedi, sine, ja nisam gladna."

Ovo je bila njena prva laž.

Kada sam malo odrastao, moja majka bi, po okončanju kućnih poslova, otišla do rijeke koja se nalazila ispod kuće, nadajući se da će uloviti ribu kako bih ja jeo zdravu hranu i razvijao se kao svako drugo dijete. Jednom prilikom, hvala Allahu, uspjela je uloviti čak dvije ribe. Požurila je u kuću i spremila obje ribe i stavila ih pred mene. Ja sam malopomalo jeo ribu, a moja je majka jela ono što je ostajalo iza mene na kostima. Vidjevši to, moje je srce zatreperilo i onu drugu ribu stavio sam pred majku, a ona ju je vratila rekavši: "Sine, pojedi i ovu drugu, jer znaš da ja ne volim ribu."

Ovo je bila njena druga laž.

Vrijeme je prolazilo i došao je dan mog polaska u školu. Kako nismo imali dovoljno imetka da se školujem, majka je otišla u jednu trgovinu odjevnim predmetima i dogovorila se sa vlasnikom da prodaje odjeću po kućama uglednih i bogatih ljudi. Jedne hladne i kišovite noći, majka se duže zadržala na poslu. Čekajući je kod kuće, zabrinuo sam se i izašao da je potražim. Ugledao sam je kako nosi torbu sa odjećom i kuca na vrata tuđih kuća. Zovnuo sam je: "Majkoooo, hajde dođi. Idemo kući, kasno je i hladno. Možeš nastaviti sutra ujutro!" Ona se nasmijala i rekla: "Sine moj, ja nisam umorna."

Ovo je bila njena treća laž.

Došao je dan polaganja školskih ispita. Iako je bilo veoma vruće, majka je željela poći sa mnom u školu. Sunce je pržilo zemlju, a površina pjeska titrala je od topote. Ušao sam u školu, a ona je ostala čekati u školskom dvorištu, moleći za moj uspjeh. Kada su

ispiti završili, izašao sam iz škole, a ona me dočekala u topli majčinski zagrljaj, ispunjen ljubavlju i milošću. U ruci je držala hladan i svjež sok koji je kupila radi mene. Kada sam ga počeo piti, okrenuo sam se i pogledao u nju: niz njenog čelo slivale su se kapljice znoja. Pružio sam joj čašu i rekao: "Majko, pij", a ona reče: "Sine, samo ti pij. Ja nisam žedna."

Ovo je bila njena četvrta laž.

Nakon smrti mog oca, majka je živjela teškim udovičkim životom. Preuzela je svu odgovornost za vođenje kuće, jednostavno – morala se brinuti o svemu. Život je postao teži, a mi smo često gladovali. Pored naše kuće živio je moj amidža, inače veoma dobar čovjek. On nam je često slao hranu da utolimo glad. Kada su komšije vidjele da je naše stanje postalo nesnošljivo, savjetovali su majku, koja je još uvijek bila mlada, da se uda za čovjeka koji bi nam pomagao. Međutim, moja je majka odbila ovaj savjet riječima: "Ja nemam potrebe za ljubavlju."

Ovo je bila njena peta laž.

Po završetku fakulteta, dobio sam dobro plaćen posao u jednoj firmi i odlučio sam da preuzmem brigu o kući. Kako je majčino zdravlje oslabilo, nije više mogla prodavati odjeću po kućama, tako da je počela prodavati povrće na tržnicama. Kada je odbila da prestane raditi, izdvojio sam dio svoje plate i dao joj, a ona je odbila primiti rekavši: "Čuvaj, sine, svoje pare, ja imam dovoljno za sebe."

Ovo je bila njena šesta laž.

Bez obzira što sam dobio posao, nastavio sam školovanje i ubrzo sam magistrirao. Postigao sam uspjeh i povećali su se moji prihodi. Njemačka firma ponudila mi je dobar posao u svom sjedištu u Njemačkoj. Zbilja sam se obradovao i tako počeo i sanjati o novom sretnom životu. Nakon što sam otplovio i sredio svoje stanje, nazvao sam majku i pozvao je da živi kod mene. Ona nije htjela da me ometa i rekla mi je: "Sine, ja nisam naučila da živim lagodno."

Ovo je bila njena sedma laž.

Kako je vrijeme prolazilo, majka je sve više starila i ubrzo je oboljela od zločudnog karcinoma. U tim teškim trenucima neko je morao brinuti o njoj. Šta sam mogao da uradim kada su između mene i moje voljene majke bile mnoge države? Ostavio sam sve i vratio

se kući. Majku sam zatekao u postelji. Kada me je ugledala, pokušala je nasmijati se. Srce mi se cijepalo jer je bila iscrpljena i slaba. Nije to više bila ona majka koju sam poznavao.... Suze su se počele slijevati niz moje obraze, ali ona me i tada pokušala utješiti rekavši: "Sine, ne plači, ja ne osjećam bol."

Ovo je bila njena osma laž.

Nakon što je to izustila, zatvorila je oči i više ih nije otvorila.

Svakome ko uživa blagodat živih roditelja, poručujem:

Čuvaj ovu blagodat prije nego što budeš tugovao za njenim gubitkom.

Svakome ko je izgubio svoju voljenu majku, poručujem:

Uvijek se prisjeti koliko se samo umarala radi tebe. Moli Allaha da joj oprosti i da joj se smiluje.

Autor: Dr. Mustafa Akkad

NOVOSTI IZ MEDICINE

Bolesnici koji su u uznapredovalom stadiju Parkinsonove bolesti vraćeni su u život nakon što su dobivali lijek protiv karcinoma, tvrde naučnici. U dramatičnom otkriću koje podsjeća na film Buđenje sa Robinom Williamsom, lijek je upotrijebljen za buđenje katatoničnih pacijenata.

Nakon što su tokom provođenja studije uzimali lijek, jedan pacijent vezan za invalidska kolica nanovo je prohodao, a drugima se vratila sposobnost govora i mogli su opet čitati knjige. Naučnici se nadaju da će lijek inače korišten protiv leukemije (nilotinib) djelovati i na pacijente sa Alzheimerom. Naučnici su u potpunom čudu, pitajući se da li su rezultati predobri da bi bili istina. Za Parkinsona i Alzheimer, lijeka nema i svi dostupni lijekovi

nude samo trenutno olakšanje. "Nilotinib" pak spriječava odumiranje stanica mozga. Znanstveni tim sa Georgetown Univerziteta u Washingtonu davao je "Nilotinib" 12-orici muškaraca i žena koji su imali Parkinsonovu bolest. Trima pacijentima se vratila sposobnost govora, jedan je opet prohodao, a ostali su nanovo mogli sami jesti. Jedan pacijent, penzionisani učitelj Alan Hoffman rekao je da mu je tretman omogućio da opet obavlja sam puno stvari u kući, isprazni smeće, napuni mašinu za pranje suđa i da čita knjigu prvi puta u nekoliko godina. Voditelj studije, doktor Charbel Moussa, rekao je da su vidjeli pacijente u posljednjim stadijima bolesti koji su se vratili u život. Kaže da je bilo posve ukočenih ljudi koji nanovo hodaju, sjede i saginju se. Smatra se da "Nilotinib" čisti toksične proteine koji se akumuliraju u stanicama mozga kod oboljelih od Parkinsona, oslobađajući stanice da opet mogu stvarati dopamin. Ovo je prvi lijek koji umanjuje simptome, ali potrebno je puno studija da se ustanovi njegov stvaran učinak. Neurolog sa Birmingham Sveučilišta, Carl Clarke dodaje da je predobro da bi bilo istina i od srca se nada da nije u pravu. U svakom slučaju, nova istraživanja slijede.

Lepoja Čarević Mitanovski 1963-2015

IN MEMORIAM

Dana 17. novembra 2015. godine u pedeset i drugoj godini života preminula je Lepoja Čarević- Mitanovski, liderka pokreta za prava osoba sa invaliditetom i ženskog pokreta u Srbiji, predsjednica Organizacije za podršku ženama sa invaliditetom ...IZ KRUGA – Beograd i Saveza organizacija za zaštitu prava i podršku ženama sa invaliditetom ...IZ KRUGA – Srbija. Lepoja Čarević-Mitanovski, potiče iz mjesta Milutovac kraj Trstenika. Željela je da pomogne ženama koje su slične njoj, da budu jače i spremnije za životne nedaće i svjesne da diskriminacija i nasilje nije njihova krivica, ali i da dokaže da i one kojima svakodnevno treba podrška i pomoć, mogu da pomognu drugima. To su razlozi koji su je podstakli da osnuje ...IZ KRUGA – Beograd, prvu organizaciju za podršku ženama sa invaliditetom, koju od tada uspješno vodi. U svom skoro dvodecenjskom angažmanu u pokretu za prava osoba sa invaliditetom i ženskom pokretu, Lepoja Čarević-Mitanovski dala je veliki doprinos za unapređenje položaja žena sa invaliditetom. Autorka je akreditovanog programa obuke "Rad na SOS telefonu za žene sa invaliditetom žrtve nasilja", kao i nekoliko publikacija i priručnika. Život i djelo Lepoje Čarević-Mitanovski zauvijek će ostati važan dio historije pokreta za prava žena sa invaliditetom u Srbiji i šire.

Neka joj je vječna slava i hvala za sve što je uradila za pokret osoba sa invaliditetom u Regiji.

Redakcija

"BEZ AKCIJE NEMA REAKCIJE"

U sklopu projekta "Dijalog za budućnost" kojeg implementiraju UNDP, UNICEF i UNESCO u partnerstvu sa Predsjedništvom Bosne i Hercegovine su otvorene izložbe fotografija osoba sa invaliditetom pod nazivom "Bez

akcije nema reakcije", koju su realizovale Udruga paraplegičara i oboljelih od dječje paralize Livno u partnerstvu sa Informativnim centrom za osobe sa invaliditetom "Lotos" iz Tuzle i Udruženjem građana "Bios Plus" iz Dervente. Izložbe su realizovane 22. 09. 2015. godine u Franjevačkom muzeju i galeriji Gorića u Livnu, 13. 10. 2015. godine u Centru za kulturu u Derventi, te 05. 11. 2015. godine u Međunarodnom ateljeu "Ismet Mujezinović" u

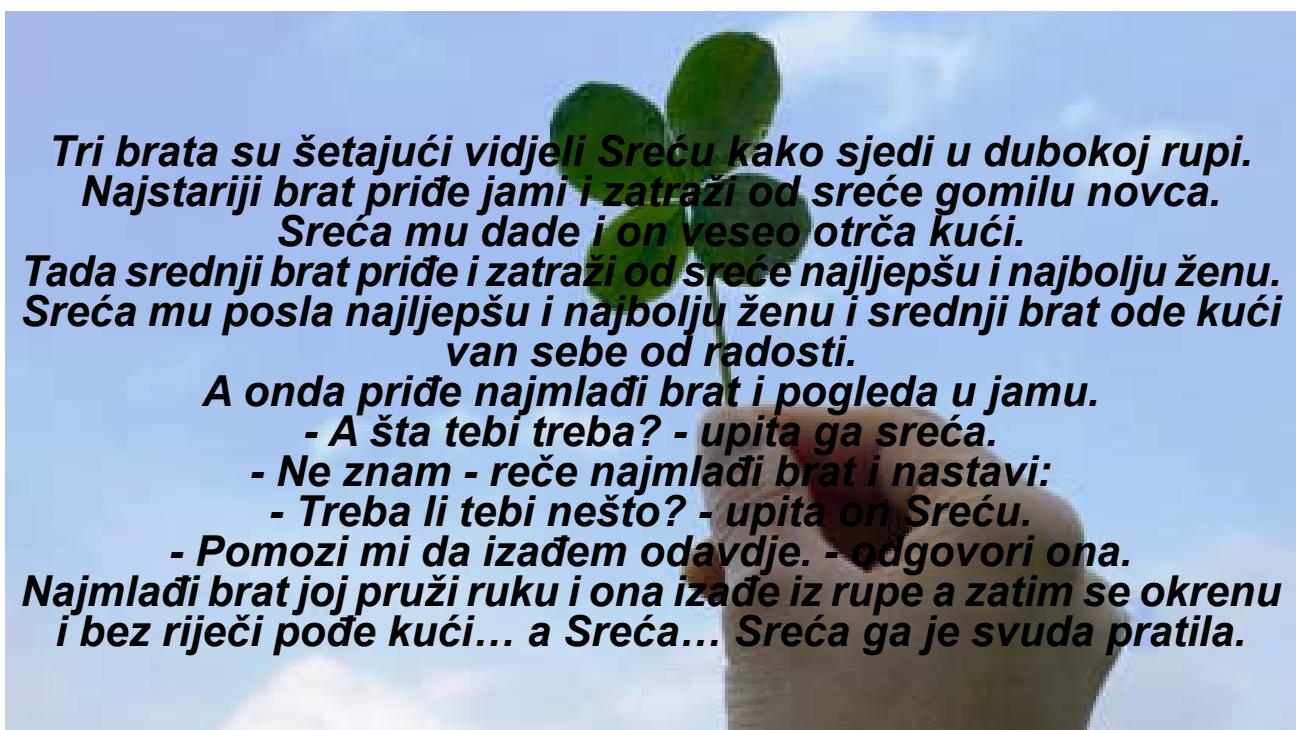
Tuzli. Na izložbi su vrlo uspješno predstavljene 72 fotografije koje su fotografisale 24 osobe sa invaliditetom iz ove tri organizacije a glavni cilj je bila saradnja među osobama sa invaliditetom, komunikacija sa građanstvom radi boljeg upoznavanja sa problemima osoba sa invaliditetom i bolja kulturna i međureligijska saradnja. U sklopu izložbe fotografija "Bez akcije nema reakcije" u sve tri grada, Livnu, Derventi i Tuzli su održani okrugli stolovi na

temu: "Aktivno sudjelovanje osoba sa invaliditetom u kulturnom životu Bosne i Hercegovine, te u promoviranju i zagovaranju boljeg međunalacionalnog razumijevanja i uvažavanja".

Pripremila: Adisa Kišić

SREĆA

MANJAK ZNANJA I VIŠAK SAMOPOUZDANJA

Ovaj relativno novi pojam u psihologiji odnosi se na neobučene osobe koje imaju „iluziju superiornosti”, rangirajući svoju sposobnost iznad prosjeka, puno više nego što ona zapravo jest.

DUNNING-KRUGEROV EFEKAT

Iako nam je ovaj fenomen svima poznat iz bližeg ili šireg okruženja, iz škole, obitelji, s posla ili s malih ekrana – prvi put je službeno definisan i istražen 1999. godine kada su

Mudri Sokrat je prije 2000 godina rekao: "Znam da ništa ne znam". I danas su oni najobrazovaniji, najinteligentniji, najsposobniji među nama spremni da se poistovijete s ovim stavom, jer upravo zahvaljujući svom sveobuhvatnom razumijevanju svijeta u kojem živimo, svjesni su koliko toga još ne znaju.

Nasuprot njima, a u psihologiji je to odnedavno i znanstveno dokazano, postoji veliki broj osoba koje precjenjuju svoje znanje i sposobnosti, uvjereni su da su kompetentni u području u kojоj su zapravo totalni laici, a pored toga što nisu u stanju sagledati svoju nekompetentnost, nisu sposobni ni prepoznati tu kompetentnost kod drugih.

psiholozi David Dunning i Justin Kruger sa američkog sveučilišta Cornell objavili rad o tome u Časopisu psihologije osobnosti i društva, pa je po njima dobio naziv Dunning-Krugerov efekat.

Spomenuta dva psihologa su za ovaj rad dobili "Ig Nobelovu nagradu" (američka parodija na godišnju nagradu Nobela), a mnogi smatraju – sasvim zasluženo.

Osobe sa Dunning-Krugerovim efektom prepoznaju se najčešće po tome što u društvu vode glavnu riječ, nameću svoje mišljenje bez obzira o kojoj se temi radi, donose sudove i odluke na osnovu netačnih, nepotpunih ili nevažnih podataka i nisu spremni da prihvate

kritiku, odnosno mišljenje onih drugih, mnogo kompetentnijih. Dunning-Krugerov efekat je prema stručnoj definiciji "kognitivna sklonost u kojoj neobučene osobe donose neadekvatne odluke i netačne zaključke, ali njihova nekompetentnost onemogućava njihovu metakognitivnu sposobnost da shvate greške". Neobučene osobe imaju "iluziju superiornosti", rangirajući svoju sposobnost iznad prosjeka, mnogo više nego što ona zapravo jeste. S druge strane, visokoobučeni su skloni da podcjenjuju sebe i svoje vještine pateći od "iluzije inferiornosti". Tako imamo situaciju u kojoj manje kompetentni ljudi rangiraju svoju sposobnost iznad kompetentnih. Zvuči poznato, zar ne? I mada djeluje paradoksalno, prema mišljenju Dunninga Krugera kompetentnost može oslabiti samopouzdanje, a nekompetentnost ga uvećati.

PRIGUŠENJE EFEKTA

Studije Dunning-Krugerovog efekta fokusirane su na američki socijalni milje. Slične studije koje su rađene na europskim sveučilištima pokazuju primjetno "prigušenje efekta", dok istraživanja među azijskim narodima otkrivaju da nešto sasvim suprotno od Dunning-Krugerovog efekta utiče na samoprocjenu i motivaciju za napredak.

Iz Dunningovih i drugih sličnih studija jasno je da Amerikanci, bar većina njih, ako ne uvijek, a onda bar ponekad imaju tendenciju da povećaju vlastitu vrijednost, smatrajući da će tako bolje i brže napredovati. Ovaj fenomen se, međutim, u azijskim i sličnim kulturama javlja kao "obrnuta slika"; stanovnici istočne Azije teže podcenjivanju svoje sposobnosti s ciljem da se poboljšaju, ali i da napreduju i zadobiju druge ljudi iz okruženja.

Dunning-Krugerova hipoteza počiva na sljedećim premisama:

- nekompetentne individue precjenjuju svoj nivo vještine;
- nekompetentne individue ne znaju prepoznati vještinu u nekom drugom;
- nekompetentne individue ne uspijevaju primijetiti ekstremnost svoje neadekvatnosti;
- ukoliko mogu biti istrenirani da poboljšaju svoj nivo vještine, ove individue mogu prepoznati i priznati svoj prethodni nedostatak vještine.

ILUZIJA SUPERIORNOSTI

94% profesora na fakultetu rangira svoj posao iznad ostalih kolega;

96% pacijenata koji se u bolnici liječe od kancera tvrde da su u boljem zdravstvenom stanju nego drugi oboljeli od iste bolesti;

93% motorista su uvjereni da su sigurniji na cesti od većine prosječnih vozača;

90% studenata vidi sebe znatno inteligentnijim od ostalih studenata.

Izvor: alfa-portal

IZ KULTURE

U sklopu projekta "Ljeto u Tuzli" 07. novembra u dvorani Katoličkog školskog centra "Sveti Franjo" je gostovalo Kazalište slijepih i slabovidnih "Novi život" iz Zagreba sa predstavom "Jučer sam se sjetio plave" zahvaljujući razumijevanju i saradnji glumaca i djelatnika Kazališta, uprave i uposlenika Katoličkog školskog centra, te Udruženja

građana Informativni centar za osobe sa invaliditetom "Lotos", a uz simboličnu finansijsku podršku grada Tuzla.

Kazalište slijepih i slabovidnih "Novi život" djeluje od 1946. godine, a ostvarilo je zapažene rezultate izvodeći svoje predstave širom Evrope i svijeta. Predstavi je prisustvovalo oko 250 posjetilaca, predstavnika institucija,

organizacija i građana Tuzle. Tuzlanska publika je imala priliku uživati u izuzetnom glumačkom i rediteljskom ostvarenju koje na svojevrstan način aktualizuje pitanje sljepoće i odnosa prema viđenju i viđenom, željama, snovima i nadama onih koji su "svrstani" u slike, ali i sljepoći onih koji "vide", te stalnoj potrebi preispitivanja odnosa prema samima sebi i odnosa prema drugima i drugačijima. Posjetiocima je predstavljen svijet iz perspektive osoba koje ne vide, te njihov doživljaj života i okoline i na koji način oni prevazilaze te granice.

Glumci su dali posebno značenje bojama kroz evociranje uspomena, izazivajući u gledaocima mnoštvo emocija, od smijeha do suza. Akteri u predstavi su na svojevrstan način opisali i ispričali svoje živote, žal, strahove, želju i načine na koje je došlo do sljepoće, njihovu snagu i borbu te spoznaju da oko nas živi mnogo "slijepih" sa savršenim vidom. Ova predstava predstavlja jedno suočavanje, podsjećanje i neminovno podsticanje na razmišljanje.

Pripremila: Adisa Kišić

Drage moje, dragi moji, želim Vam da u 2016. godini postignete ciljeve iz 2015. koje ste trebali postići 2014. godine zato što ste to sebi obećali 2013. godine a planirali još davne 2012. godine.... Mnogo, mnogo zdravlja, ljubavi, sreće, sezancije i što manje sikirancije u 2016. Živjeli!

Fikreta Hasanović

1234christmas.com

ŠARENA STRANA

Novčanik

Javlja se čovek na radio i kaže:

- Ja sam našao novčanik!
- Dobro i šta ste našli u njemu?
- Pa, imalo je 1500 evra, 50 000 dinara i lična karta na ime Zoran.
- I, dobro.. Šta želite sada?
- Pa, ako može jedna pesma za Zokijaaaa !!!

ODSUTNA

- Je li kume, a šta radi kuma?
- Priča sama sa sobom, ali to ne primjećuje.
- Kako ne primjećuje?
- Misli da je ja slušam!

**Dobro, priznajem! Bio sam kod bivše
sinoć, ali to mi je posao!**

ZABRLJANI

Radi neki električar u bolnici i nešto mu ne ide pa psuje, naiđe doktor, ču to, pa upita:

- Šta je majstore, opet si zabrljao nešto?

Odbrusi majstor:

- Ja kad nešto zabrljam ja to i popravim, ti kad nešto zabrljaš zatrpaš zemljom.

RAZGOVOR U RAJU

Bili Francuz, Španjolac i Bosanac u raju i pitaju se oni međusobno kako su završili u raju?

Francuz kaže: "Meni otac kupio mercedesa i ja se zapucam u zid 100 na sat i umrem".

Španjolac kaže: "Meni je otac kupio Ferrari i zapucam se 180 na sat u zid i umrem".

A Bosanac kaže: "Meni je majka kupila Yuga i svi smo crkli od gladi".

PROCENTI

Na času geografije nastavnica pita Pericu:

- Koji je procent smrtnosti u Nigeriji?
- Jedna smrt po glavi stanovnika – odgovori Perica.

SPOLNE PREDRASUDE SU UTEMELJENE NA STVARNOSTI

Istraživanje u Austriji potvrdilo je da predrasude o spolovima imaju uporište u stvarnosti jer se pokazalo da žene u slobodno vrijeme vole ići u kupnju i obavljati kućne poslove, a muškarci rado igraju videoigre, bave se sitnim popravcima ili gledaju televiziju. Rezultati istraživanja navika u slobodno vrijeme u Austriji, što ga je proveo austrijski Institut za istraživanje slobodnog vremena i turizma (IFT), pokazuju da navike žena i muškaraca odgovaraju uvriježenim predodžbama. Među ostalim, žene u pravilu često telefoniraju s kućnoga telefona, a muškarci radje rabe mobitel.

Općenito gledajući, žene su u slobodno vrijeme sklonije mirnim i regenerativnim aktivnostima te poslovima vezanim uz obitelj. S druge strane, muškarce više odlikuje dinamično, aktivno i društveno ponašanje u slobodno vrijeme, navedeno je među

rezultatima istraživanja. Muškarci često popravljaju nešto po kući (42 posto), a tom se aktivnošću bavi samo 21 posto žena. Videoigrama se zabavlja 43 posto muškaraca i 27 posto žena. Muškarci, njih 32 posto, u slobodno vrijeme gledaju sportske priredbe,

a to čini 12 posto žena. Žene su, međutim, mnogo aktivnije u čitanju. Njih 51 posto provodi slobodno vrijeme čitajući, a tom aktivnošću "ubija vrijeme" 30 posto muškaraca. Ista razlika u postotcima utvrđena je kad je riječ

o kupnji ili razgledavanju izloga. Na taj način vrijeme provodi 49 posto žena i samo 28 posto muškaraca. Ručnim radom bavi se 25 posto pripadnica ljestvog spola nasuprot pet posto muškaraca. U crkvu ide 21 posto žena i 12 posto muškaraca. Vrijeme u kafićima krati 62 posto muške populacije i 43 posto žena. Manje razlike utvrđene su kad je riječ o čitanju i pisanju elektronske pošte i aktivnom bavljenju sportom. U slobodno vrijeme 55 posto muškaraca i 43 posto žena rado komunicira mailom, a sportskim aktivnostima bavi se 48 posto muškaraca i 39 posto žena. Različitim aktivnostima vezanim za računalo bavi se 57 pripadnika jačeg spola i 49 posto žena. Dok 69 posto muške populacije rado sluša CD ili MP3, to isto čini 61 posto žena. Čini se da spolove u slobodno vrijeme najviše povezuje gledanje filmova. Ta zanimacija zaokuplja 48 posto muškaraca i 43 posto žena.

Izvor: www.hina.hr

SPORT

Specijalnu Olimpijadu osnovala je fondacija Kenedi-Šrajver 1960. godine. Međunarodna Specijalna Olimpijada sa sjedištem u Vašingtonu je 1988. godine priznata od Međunarodnog Olimpijskog Komiteta i koristi naziv Specijalna Olimpijada. Međunarodna Specijalna Olimpijada okuplja više od 160 zemalja sa svih kontinenata.

Na inicijativu Međunarodne Specijalne Olimpijade pokrenuta je inicijativa osnivanja Bosanske Specijalne Olimpijade 1997. godine. Za nepunu godinu dana osnivaju se klubovi u Pazariću, Fojnici, Bakovićima i Tuzli. Iste te godine održano je prvo takmičenje u okviru Specijalne Olimpijade u košarci, malom nogometu, stonom tenisu i atletici u gradu Tuzli. Od tada svake godine se održavaju takmičenja na državnom nivou i to u: malom nogometu, atletici, košarci, plivanju, stonom tenisu, boćanju i skijanju, a kao najveća sportska manifestacija što je bila pod okvirom Specijalne Olimpijade su „Igre prijateljstva Jugoistočne Evrope“ koje su se održale u četiri grada Sarajevu, Tuzli, Mostaru i Banja Luci na kojim je prisustvovala i gospođa Kenedi Šrajver. Do danas u okviru SO BiH trenutno je angažovano preko 25 udruženja kao što su Klubovi specijalnih sportova, Zavodi, dnevni centri, osnovne i srednje škole koji rade sa osobama sa posebnim potrebama. U BiH živi

oko 20.000 osoba sa posebnim potrebama, a ovaj pokret je uvjeren da osobe sa posebnim potrebama kroz sportski trening i natjecanja imaju koristi u fizičkom, umnom, društvenom i duhovnom smislu. Specijalna olimpijada u Bosni i Hercegovini, koja nije pravni nasljednik Bosanske specijalne olimpijade, svoje aktivno-

*„Dozvoli da te pobijedim, a ako
ne mogu da budem hrabar u
svom nastojanju.“
(Zakletva Specijalne olimpijade)*

sti ima na cijelom području Bosne i Hercegovine. Osnovana je 06. 06. 2006. godine

na Osnivačkoj skupštini koja je održana u Sarajevu u prostorijama Fakulteta za sport, kojoj su prisustvovali predstavnici klubova Bosanske specijalne olimpijade iz FBiH i RS-a, kao i predstavnici Saveza za pomoć osobama sa mentalnom retardacijom iz oba entiteta (SUMERO i SUMNRLRS). Uključivanje osoba sa posebnim potrebama u društvo je dugoročan i mukotrpan put posut predrasudama i nepoznavanjem i zato se „istinska bit Specijalne Olimpijade ne nalazi u politici, praksi ili pravilima, već u svijesti i duhu onih povezanih sa programom“.

**Doc. dr. Kada Delić Selimović –
Izvršni direktor**

Tel: + 387 61 19 53 93 | + 387 65 86 60 72

E-mail: kadaselimovic@gmail.com

**Adresa: Ul. Teheranski Trg do br. 6 |
71000 Sarajevo, BiH**

**Specijalna olimpijada BiH želi da naši sportisti
budu vrednovani za ostvarene rezultate na
domaćim i međunarodnim takmičenjima.
Nova Strategija sporta BiH koja je otvorena u
Parlementarnu proceduru trebala bi promijeniti
odnos države prema sportu osoba sa
intelektualnim nedostacima. Srećnu i uspješnu
nastupajući, 2016. godinu, da vas sreća i
zdravlje prati, želi Vam poštovani čitaoci,**

Kada Delić

ŠRETNU I UŠPJEŠNU

2016. GODINU

ŽELI VAM I. C. "LOTOS"

I.C. "Lotos"

Otkako imam ovaj problem, osjećam se očajno, neprihvaćeno i drugaćije. Nikad nisam o tome voljela pričati ali sada mi je svega dosta, došla je vrijeme da o tome komaću pogovorim i da priznam...
...koliko mi je bilo teško pronaći farbu za kosu kakvu želim.